

PRAVA DETETA – znanja, veštne, stavovi

Upitnik se odnosi na: (1) poznavanje prava deteta, 2) stavove o pravima deteta i 3) veštine primene znanja o pravima deteta u obrazovno-vaspitem kontekstu.

Pitanja imaju **samo jedan tačan odgovor**, tako da Vas molimo da uvek **zaokružite samo jedan odgovor za svako pitanje**. Takođe, molimo Vas da **odgovorite samo na ona pitanja za koja ste sigurni da znate odgovor, a ukoliko se dvoumite i niste sigurni šta je tačan odgovor - ništa ne zaokružujete**. To može biti dragocena informacija o tome na šta treba da se obrati pažnja u programu obrazovanja za prava deteta za organizacije.

I	Pitanja
A1	<p>Koja od navedenih rečenica najbolje opisuje pravo na nediskriminaciju?</p> <p>a) Pravo na isti tretman svih u svim situacijama; b) Pravo na ravnopravnost u ostvarivanju prava; c) Pravo na tolerantan odnos prema različitostima koje svi imamo; d) Pravo na human i dostojanstven tretman svih ljudi/dece.</p>
A2 i A3	<p>Šta je od navedenog diskriminacija?</p> <p>a) Škola organizuje prevoz od kuće do škole, ali samo za decu koja koriste kolica; b) Škola nije napravila pristupne rampe niti je na drugi način obezbedila pristup deci koja koriste kolica jer takva deca ne pohađaju tu školu; c) Dva dečaka, jedan iz siromašne porodice, drugi iz porodice poznatog političara, potukla su se da bi dokazali ko je najjači u razredu; d) Dete romske nacionalnosti je dobilo dodatne bodove u skladu sa merama za postizanje ravnopravnosti i upisalo željenu srednju školu.</p>
A3	<p>Šta je od navedenih tvrdnji stereotip?</p> <p>a) Roditelji romske dece ne polažu mnogo pažnje na obrazovanje svoje dece; b) Analiza dnevnika pokazuje da u 6. razredu dolazi do blagog pada uspeha kod učenika; c) U jednoj školi na takmičenjima dečaci osvajaju više poena iz matematike, a devojčice iz testova jezika.</p>
A4	<p>Šta je od navedenog govor mržnje?</p> <p>a) Učenik na instagramu komentariše političku situaciju uz komentar: "Sve su to lopovi"; b) Učenik na fejsbuku komentariše paradu ponosa i kaže da je homoseksualnost bolest koju treba iskoreniti; c) Grupa učenika protestuje protiv rukovodstva škole i njihovog stava da se ne odobri ekskurzija i pišu na zidu velikim slovima: „Vi ste korumpirani“!</p>
A6	<p>Označite šta od navedenog NE spada u preventivne mere u cilju sprečavanja diskriminacije u školi:</p> <p>a) informisanje roditelja o mehanizmima zaštite od diskriminacije; b) blagovremeno reagovanje u situacijama diskriminacije; c) informisanje učenika o njihovim pravima; d) osnaživanje i podsticanje učenika da zahtevaju ostvarivanje svojih prava i prava drugih.</p>
A8	<p>Koji aspekt je neophodno sagledati u cilju planiranja dodatne podrške deci radi osiguranja njihove ravnopravnosti u ostvarivanju prava u odeljenju/školi?</p> <p>a) vaspitne stilove roditelja; b) zdravstveno stanje deteta; c) spremnost deteta za saradnju; d) sklonost deteta ka zloupotrebi alkohola i psihoaktivnih supstanci.</p>
B1	<p>Pravo deteta na donošenje odluka u njegovom najboljem interesu podrazumeva:</p> <p>a) da interesi drugih neće imati uticaj na odluku; b) da interes deteta preovlađuje nad interesima drugih;</p>

	<p>c) da interesi drugih ne smeju biti ni razmatrani; d) da se interes deteta primarno uvažava sve dok je on u skladu sa interesima države i društva.</p>
B2	<p>Neizostavan postupak pri utvrđivanju najboljeg interesa deteta, bez obzira na to o kojoj odluci se radi je:</p> <p>a) pribavljanje mišljenja škole; b) pribavljanje mišljenja od zdravstvenih i institucija socijalnog staranja; c) pribavljanje mišljenja deteta; d) pribavljanje mišljenja roditelja ili staratelja.</p>
B4	<p>Svaka odluka zasnovana na principu „najboljeg interesa deteta”, bez obzira na to o kojoj temi se radi, odlikuje se time što:</p> <p>a) poštuje prava deteta u najvećem mogućoj meri; b) na najbolji mogući način uvažava interese svih zainteresovanih strana; c) je u skladu sa vrednostima društva i specifičnim okolnostima u kojima dete živi; d) je u najvećem mogućoj meri usklađena sa mišljenjem relevantnih stručnjaka, roditelja ili staratelja.</p>
B7	<p>Procedura utvrđivanja „najboljeg interesa deteta“ pri donošenju odluka zahteva poštovanje sledećeg pravila:</p> <p>a) obavezno je pribavljanje mišljenja centra za socijalni rad; b) „najbolji interesi deteta“ utvrđuju se za svaku pojedinačnu odluku/situaciju; c) „najbolji interesi deteta“ utvrđeni kroz adekvatnu proceduru za neko dete važe i za drugu decu u sličnim situacijama; d) jednom donetu odluku zasnovanu na najboljem interesu deteta nije dozvoljeno revidirati.</p>
B8	<p>Zakruži slovo ispred odluke pri čijem donošenju je neophodno primeniti proceduru utvrđivanja najboljeg interesa deteta.</p> <p>a) Donošenje odluke o usvajanju godišnjeg plana rada škole; b) Donošenje odluke o usvajanju rasporeda časova; c) Donošenje odluke o premeštanju deteta u drugu školu.</p>
C1	<p>Pravo na participaciju jedan je od osnovnih principa Konvencije. Princip participacije podrazumeva:</p> <p>a) da je ovo pravo važnije od drugih prava; b) da se tumačenje i ostvarivanje drugih prava mora zasnivati na ovom pravu; c) da ostvarivanje ovog prava prethodi ostvarivanju svih drugih prava.</p>
C2 C3	<p>Rangirajte date situacije tako što ćete rang 1 dati onoj situaciji u kojoj deca uživaju najviši nivo ostvarivanja prava na participaciju, odnosno rang 4 za najniži nivo. Odgovor upišite na crti ispred svakog slova.</p> <p>_____ a) Nastavnik posle svakog roditeljskog sastanka izveštava učenike o temama o kojima se razgovaralo; _____ b) Deca su predložila nastavnicima da zajedno organizuju javni čas o prevenciji bolesti zavisnosti tako što bi deca anketirala vršnjake o temama koje ih interesuju, a nastavnici bi kontaktirali odgovarajuće stručnjake za te teme; _____ c) Nastavničko veće je donelo odluku da se tribine za učenike planiraju tako što će učenici u kutije za predloge ubacivati svoje ideje o temama koje ih interesuju; _____ d) Predstavnik kompanije koji planiraju da doniraju sredstva školi dočekuju u dvorištu direktor i đaci koji su otpevali školsku himnu i podelili poklone gostima. Nakon toga su predstavnici kompanije i škole održali sastanak na kojem je dogovoreno kako će se sredstva koristiti.</p>
C6	<p>Na međunarodnoj konferenciji troje predstavnika dece iz Srbije uzrasta od 7 do 9 godina imalo je svoje izlaganje na temu kako se ostvaruje pravo deteta na zaštitu od nasilja u našoj državi. Da li je navedena situacija primer participacije dece?</p> <p style="text-align: center;">DA NE NE ZNAM</p>
C7	<p>Poštujući pravo na participaciju, nastavnik/ca dužan je uključiti decu u proces donošenja odluka o:</p> <p>a) sadržajima i temama koje se obrađuju na časovima; b) izricanju mere ukora razrednog starešine; c) smanjenju ocene iz vladanja.</p>
C8	<p>1. Pravo na udruživanje deteta koje je u radnom odnosu podrazumeva i pravo na punopravno članstvo i pravo glasa u sindikatima.</p> <p style="text-align: center;">DA NE NE ZNAM</p> <p>2. Deca imaju pravo da organizuju miran protestni skup u dvorištu škole ukoliko su nezadovoljna nekom odlukom, a odrasli ih ne smeju sprečavati u tome.</p>

	DA NE NE ZNAM
	3. Pravo na slobodu mišljenja, savesti i veroispovesti podrazumeva da dete može odbiti da učestvuje u nekoj nastavnoj ili vannastavnoj aktivnosti ukoliko je ta aktivnost u suprotnosti sa njegovim/njenim uverenjima.
	DA NE NE ZNAM
D1	Koje od navedenih situacija predstavlja nasilje, zlostavljanje ili zanemarivanje? a) Prisustvo deteta činu nasilja u porodici; b) Svaki odnos u kojem je prisutna neravnoteža moći između deteta i odrasle osobe; c) Roditelji koji ne prisustvuju roditeljskim sastancima i retko dolaze na individualne razgovore
D3 D4 D5	Zaokružite slovo ispred tačne tvrdnje. a) Nastavnik nije dužan da reaguje u situacijama vršnjačkog nasilja na društvenim mrežama među svojim učenicima; b) Nastavnik je dužan da reaguje u slučaju sumnje na nasilje; c) Nastavnik je dužan da obavezno razdvoji decu koja se tuku u školskom dvorištu;
E1	U državama koje su ratifikovale Konvenciju o pravima deteta njene odredbe: a) imaju višu pravnu snagu od zakona; b) proizvode moralnu odgovornost država; c) imaju pravnu snagu, ali zakoni država imaju višu pravnu snagu;
E1	Ključna novina koju je uspostavila Konvencija odnosi se na: a) shvatanje da je dete aktivni učesnik u ostvarivanju svojih prava; b) uspostavljanje efikasnog skupa normi kojima se garantuje zaštita dece od nasilja; c) definisanje normi sveobuhvatne zaštite dece od diskriminacije; d) prepoznavanje države kao ključnog nosioca odgovornosti za poštovanje prava deteta.
E2	Zaokružite slovo ispred tvrdnje za koju smatrate da je tačna. a) Prava deteta stiču se rođenjem; b) Neka prava deteta se stiču zaslugama; c) Postoji hijerarhija među pravima deteta – neka su važnija od drugih; d) Prava deteta ne mogu se ograničavati ni pod kojim uslovima;
E4	Obrazovanje za prava deteta, prema Konvenciji, uključuje poučavanje dece: a) samo o pravima deteta i načinima na koje deca da zahtevaju njihovo ostvarivanje; b) prvenstveno o pravima deteta, ali i odgovornostima; c) o pravima deteta i odgovornostima, ali i pravima i odgovornostima odraslih.
E5	Zaokružite slovo ispred tvrdnje koja je u skladu sa Konvencijom: a) u situacijama „sukoba“ prava deteta i ljudskih prava odraslih u školi, prednost se po pravilu daje poštovanju prava deteta; b) deca kao imaoci prava nisu odgovorna za poštovanje prava deteta; c) roditelji, nastavnici i drugi odrasli su primarno odgovorni za ostvarivanje odredaba Konvencije; d) država je primarno odgovorna za ostvarivanje prava deteta.

MAX: 25 bodova

TREĆI DEO

U tabeli su dati iskazi koji se odnose na različite aspekte obrazovanja za prava deteta. Vaš zadatak je da kod svakog od iskaza zaokružite broj koji odgovara stepenu Vašeg slaganja/neslaganja sa njim. Molimo Vas da zaokružite broj pored **SVAKOG** iskaza.

1-Uopšte se ne slažem 2-Delimično se ne slažem 3-I slažem se i ne slažem se 4 - Delimično se slažem 5 - U potpunosti se slažem

S	ISKAZI	Skala					*
A7	1. Podrška deci u školi treba da se razlikuje u odnosu na njihove potrebe.	1	2	3	4	5	

	2. Razlike koje među decom postoje nužno vode do sukoba i netolerancije.	1	2	3	4	5	x
	3. Akcije koje afirmišu decu iz manjinskih grupa stvaraju nejednakost među decom i nisu uvek poželjne.	1	2	3	4	5	x
B5	4. Prilikom donošenja odluka u školi koje se tiču dece, osnovni kriterijum treba da bude najbolji interes deteta.	1	2	3	4	5	
B6	5. Odrasli koji rade sa decom u stanju su da bolje od same dece procene šta je u njihovom najboljem interesu.	1	2	3	4	5	x
	6. Deca treba da učestvuju u odlučivanju o tome šta je u njihovom najboljem interesu.	1	2	3	4	5	
C10	7. Proces konsultacija sa decom traži vreme i ne treba ga često praktikovati u školi.	1	2	3	4	5	x
C11	8. Čak i kada uključimo mišljenje dece u proces odlučivanja, ono ne može imati istu težinu kao i mišljenje odraslih.	1	2	3	4	5	x
C12	9. Deca nemaju razvijene kompetencije koje bi im omogućile da učestvuju u procesu odlučivanja zajedno sa odraslima.	1	2	3	4	5	x
	10. Deca treba prvo da nauče da budu odgovorna i samostalna, pa tek onda da učestvuju u odlučivanju.	1	2	3	4	5	x
	11. Privatnost deteta treba poštovati kao što se poštuje i privatnost odraslih.	1	2	3	4	5	
	12. Deci treba omogućiti da izraze svoje nezadovoljstvo kroz organizovanje protestnog skupa i građansku neposlušnost.	1	2	3	4	5	
D9	13. Dete koje nosi bedž duginih boja na jakni samo je krivo što ga vršnjaci u školi šikaniraju zbog toga.	1	2	3	4	5	x
	14. Telesno kažnjavanje dece u porodici kao način njihovog vaspitavanja je ponekad prihvatljivo.	1	2	3	4	5	x
D11	15. Deca treba obavezno da učestvuju u planiranju i realizaciji mera za zaštitu od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja.	1	2	3	4	5	
E7	16. Obrazovanje za prava deteta treba da bude obavezan deo programa inicijalnog obrazovanja nastavnika.	1	2	3	4	5	
	17. Deca treba da uče o svojim pravima u školi, sistematično i na svim uzrastima.	1	2	3	4	5	
	18. Učenje o pravima deteta je efikasnije ako se prava deteta uvode u sadržaje svih predmeta u školi, nego samo u jedan poseban predmet.	1	2	3	4	5	
	19. Deca treba prvo da nauče odgovornosti, pa tek onda da uče o svojim pravima.	1	2	3	4	5	x
	20. Prava deteta daju deci neograničenu slobodu i dozvoljavaju im da rade šta hoće.	1	2	3	4	5	x
	21. Prava deteta ozbiljno ugrožavaju autoritet odraslih (roditelja, nastavnika...).	1	2	3	4	5	x
	22. U poslednje vreme se mnogo i nepotrebno govori o pravima deteta.	1	2	3	4	5	x
E8	23. Nastavnici treba da tretiraju dete onako kako očekuju da i sami budu tretirani.	1	2	3	4	5	

ČETVRTI DEO

DISKRIMINACIJA			
I	Pitanja	K	B
A9	Dete romske nacionalnosti ne dolazi danima u školu. Vi znate da je razlog to što u tom periodu prodaje robu sa ocem na pijaci. Vaš prvi postupak biće: a) opravdavanje časova, pošto razumete situaciju deteta; b) upisavanje neopravdanih izostanaka kao i drugim učenicima, jer ste dužni svu decu tretirate jednako; c) informisati stručnu službu škole o datoj situaciji i pokušati da stupite u kontakt sa roditeljima.	c	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova
PARTICIPACIJA – PRAVO NA UČEŠĆE DECE U DONOŠENJU ODLUKA			
C14	Kako bi informisali decu o pravima i obavezama učenika, nastavnici su delove zakona i pravilnika koji se odnose na prava i obaveze učenika postavili na oglasnu tablu i sajt škole, a organizovano je čitanje istih u svakom odeljenju. U datoj situaciji nastavnici: a) omogućili su dostupnost informacija svoj deci, ali ne na adekvatan način; b) nisu omogućili dostupnost informacija svoj deci; c) omogućili su dostupnost informacija svoj deci na adekvatan način.	a	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova

C15	<p>U cilju evaluacije rada nastavnika razredni starešina je pitao decu da kažu imena po tri nastavnika čiji rad najviše i najmanje cene i zapisao na tabli njihova imena. Deca su glasala tako što je svako od njih izašao i zalepio zeleni/crveni stiker pored imena nastavnika čiji rad cene ili ne cene. Naglasio je da sva deca treba da glasaju kako bi rezultat bio potpun. U datoj situaciji nastavnik:</p> <p>a) omogućava svoj deci slobodno izražavanje mišljenja o svojim nastavnicima; b) samo delimično omogućava slobodno izražavanje mišljenja pošto je ograničio izbor na po tri nastavnika; c) ne omogućava uslove za slobodno izražavanje mišljenja deteta.</p>	c	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova
C17	<p>Tokom pismenog zadatka, nastavnik je posumnjao da dvoje dece prepisuju razmenjujući papiriće, nakon čega im je prišao i zamolio ih da izvade i stave na sto sve što imaju u džepovima i školskim torbama, što su deca i učinila. U konkretnoj situaciji nastavnik je:</p> <p>a) postupio u skladu sa ovlašćenjima; b) narušio prava deteta; c) nepotrebno tražio da izvade stvari, ali nije prekršio prava deteta.</p>	b	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova
C19	<p>Dete je zamolilo razrednog starešinu da mu se tokom ekskurzije obezbedi vegetarijanska ishrana. Razredni je rekao da je jako zauzet organizacijom ekskurzije, da nije u mogućnosti da udovoljava ličnim prohtevima dece. U datoj situaciji razredni starešina je:</p> <p>a) postupio u skladu sa mogućnostima i odgovornostima; b) nije prekršio prava deteta, ali je trebalo da pokaže više razumevanja; c) prekršio prava deteta.</p>	c	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova
C20	<p>Da bi mogao da opravda izostanke učenika iz škole u dane krsnih slava, razredni starešina je napravio upitnik za decu u kojem traži sledeće podatke: ime i prezime, nacionalnost, veroispovest i verski praznik koji slavi porodica. U datoj situaciji nastavnik je:</p> <p>a) prekršio prava deteta jer je prikupljao informacije koje nisu neophodne; b) postupio u skladu sa ovlašćenjima jer su to neophodne informacije za opravdavanje odsustva dece; c) prikupio podatke koji nisu neophodni, ali nije prekršio prava deteta.</p>	a	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova
C23	<p>Nastavnik, vođa ekskurzije, tražio je od hotela posebnu ishranu za dete koje ima dijabetes. Kako bi se što detaljnije upoznali sa načinom ishrane deteta, uprava hotela je zamolila nastavnika da im pošalje dokumenta o dijagnozi i kontakt sa izabranim lekarom deteta, što je nastavnik i uradio. U datoj situaciji nastavnik je:</p> <p>a) postupio u skladu sa odgovornostima vođe ekskurzije; b) učinio i više nego što je bio dužan rukovodeći se najboljim interesom deteta; c) prekršio prava deteta.</p>	c	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova
NASILJE			
D13	<p>Dvoje dece se posvađalo i jedna devojčica je drugoj bacila jaknu na pod i izgazila. Šta bi bila reakcija nastavnika koja ukazuje na to da nastavnik razume prirodnu vezu između prekršaja i posledice koja sledi?</p> <p>a) Nastavnik pruža priliku drugoj devojčici da ona sada izgazi jaknu svoje drugarice kako bi devojčicu koja je prva izgazila jaknu naučio empatiji; b) Dogovora se sa roditeljem devojčice koja je izgazila jaknu da ona od svog džeparca plati čišćenje jakne; c) Uskraćivanje odlaska na izlet devojčici koja je izgazila jaknu uz obrazloženje da je to zato što ne ume da se druži sa drugom decom na adekvatan način.</p>	b	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova
D18	<p>Nastavnik je predstavio deci moguće oblike podrške u slučajevima nasilja, istakavši važnost toga da uvek zatraže pomoć kada se osećaju ugroženim. Većina dece je navela da bi volela da o slučajevima nasilja koje im se događa razgovaju na časovima odeljenjskog starešine i nastavnik je to prihvatio. Deca su tražila podršku kroz ovaj mehanizam 7-8 puta godišnje, uglavnom u slučajevima verbalnog nasilja. Nastavnik je:</p> <p>a) omogućio deci efikasan mehanizam podrške i pomoći; b) samo delimično omogućio deci podršku, jer nije osigurao posebne uslove (poverljivost i anonimnost); c) omogućio deci efikasan mehanizam podrške i pomoći, jer nije ni bilo slučajeva nasilja koji zahtevaju posebne uslove.</p>	b	2 boda - zaokružena jedna opcija i to tačna, sve druge opcije – 0 bodova

MAX : 18 bodova